

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

MIMORIADNA VÝSTAVA „SISI – ŽENA A PANOVNÍČKA“

CVIČENIA PRE STREDNÉ ŠKOLY

Návrh a koncept: Mag. Elisabeth Jonasch-Preyer a Mag. Georg Lobner
Grafická úprava: Birgit Rieger, www.br-design.at

Obr.: Cisárovná Alžbeta, olej na plátne, Josef Matthäus Aigner, 1868.
© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ALŽBETA – RAKÚSKA CISÁROVNÁ A UHORSKÁ KRÁĽOVNÁ

Sisine detstvo a mladosť

Alžbeta, v rodine nazývaná Sisi, sa narodila 24. decembra 1837 v Mníchove. Jej rodičia, vojvoda Maximilián Bavorský a princezná Mária Ludovika, pochádzali z bavorskej šľachtickej rodiny Wittelsbachovcov. Alžbeta trávila svoje bezstarostné detstvo počas zimných mesiacov v Mníchove a v lete na zámku Possenhofen pri Starnberskom jazere. Jej otec bol veľmi liberálnym a vzdelaným mužom, a tak bola Alžbeta vychovávaná pomerne nekonvenčne. Bola štvrtým z ôsmich detí a so svojimi súrodencami udržiavala po dlhé roky priateľské vzťahy. Keď jej teta vojvodkyňa Žofia hľadala vhodnú nevestu pre svojho syna cisára Františka Jozefa, prihliadla ihneď na dcéry svojej sestry Márie Ludoviky. Krátko na to sa mal cisár v meste Bad Ischl stretnúť so svojimi sesternicami, pričom mu z nich jeho matka vybrala za nevestu Helenu, Alžbetinu staršiu sestru. Cisár sa však do nej nezaľúbil, naopak zahľadel sa do vtedy len 15-ročnej Alžbety, ktorá sprevádzala svoju matku a sestru na tejto ceste.

Obr. 1: Busta cisárovnej Alžbety ako nevesty, sadrový model od Johanna von Halbiga, 1853.

Obr. 2: Cisárovna Alžbeta s Gizelou a Rudolfom, akwarel od Kriehubera, 1858.

Manželstvo a rola cisárovnej

Svadba Františka Jozefa a Alžbety sa konala dňa 24. apríla 1854 v Augustiniánskom kostole vo Viedni. Predtým si mladá nevesta prešla prípravou na úlohu cisárovnej: prísnosť, tvrdosť, disciplína a skromnosť sa mali stať jej najdôležitejšími cnosťami. Tie boli však v rozpore s bezstarostným detstvom v jej rodnom Bavorsku. Tam sa Alžbeta hrávala s deťmi sedliakov, starala sa o chudobných a chorých, mala bohatú fantáziu a žila veľmi spontánne. Počas svojich prvých rokov na viedenskom dvore sa preto cítila byť veľmi obmedzovaná. V krátkej dobe cisárovna priviedla na svet svoje tri deti: v roku 1855 Žofiu, o rok neskôr Gizelu a v roku 1858 vytúženého syna Rudolfa.

Výchovu detí však mala v rukách jej svokra Žofia, ktorá vyberala aj ďalších vychovávateľov a vychovávateľky. Alžbeta sa musela predsa ako manželka panovníka venovať mnohým povinnostiam, pretože nemohla tráviť veľa času so svojimi deťmi. Okrem toho ju považovali za ešte nevypelú na výchovu detí. V období po smrti svojej dvojročnej dcéry Žofie Sisi upadla do depresie.

Cestovanie a politický vplyv

O niečo neskôr začala Alžbeta veľa cestovať – táto záľuba bola pre ňu formou úniku z cisárskeho dvora. Cestovala na Madeiru, podnikla okružnú plavbu po Stredozemnom mori a na ostrove Korfu strávila štyri mesiace. Toto obdobie „oddychu“ od povinností na dvore a od svojej rodiny vyformovalo zo Sisi celkom iného človeka. Z hanbliveho mladého dievčata sa stala sebavedomá a rázna žena, ktorá ľuďom vo svojom okolí dala značne pocítiť svoju vôľu: zriadila si vlastnú spálňu a postarala sa o koniec drsnej vojenskej výchovy svojho syna Rudolfa. V tomto smere sa jej podarilo presadiť nový liberálny štýl vzdelávania korunného princa prostredníctvom vnímavých pedagógov, čím svojho syna zachránila pred ďalšími útrapami. Sisi pocítovala veľkú náklonnosť voči Uhorsku. Preto sa svedomito učila po maďarsky, obdivovala odhodlanie uhorskej šľachty bojovať za slobodu a taktiež mala dobrý vzťah s neskorším uhorským ministerským predsedom Gyulom Andrásšym. Jej značné sympatie k tejto časti monarchie ovplyvnili napokon súhlas cisára k „vyrovnaníu“ s Uhorskom v roku 1867. Krátko po týchto udalostiach v roku 1868 prišla na svet cisárovna posledná dcéra Mária Valéria, ktorú nazývali „uhorským dieťaťom“.

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

Alžbeta ju totiž vychovávala po maďarsky a nekonečne ju zbožňovala. Pri príležitosti korunovácie v Uhorsku získal kráľovský pár do daru zámok Gödöllő, v ktorom Alžbeta rada prebývala.

Kult krásy a športu

Mnohí obdivovali Sisinu krásu. Cisárovná sa však chcela vyhnúť zvedavým pohľadom, prečo sa často skrývala za závoje, vejáre či slnečník. Taktiež sa nechávala portrétovať len veľmi zriedka. Bola vysoká 172 centimetrov a veľmi štíhla – jej osí pás dosahoval mieru 46 centimetrov. Cisárovná sa dôsledne starala o svoju bezchybnú pleť, svojim dlhým gaštanovým vlasom dopriala denne kvalitnú starostlivosť. Alžbeta jedávala veľmi málo, často držala rôzne diéty (pomarančovú, vajíčkovú, mliečnu), milovala fialkovú zmrzlinu a iné cukrovinky s fialkovou príchuťou. Sisi pravidelne konzumovala polievky zo šťavy z teľacieho mäsa v presvedčení, že sa jej tak podarí udržať si svoju nízku váhu (zväčša pod 50 kilogramov). V noci si na tvár prikladala surové hovädzie mäso ako súčasť omladzovacej kúry. Následkom jej extrémnych diét však boli zdravotné problémy a časté depresie.

Vo svojich rezidenciách (napr. v paláci Hofburg) mala vždy k dispozícii športové náčinie, často podnikala náročné prechádzky, venovala sa šermu, milovala jazdenie a zúčastňovala sa aj na krkolomných poľovačkách.

Obr. 3: Cisárovná Alžbeta v dámskom sedle na koni, okolo roku 1950.

Obr. 4: Osmanský slávnostný odev, marocké šaty z vlastníctva cisárovnej Sisi, fialkovomodrý hodváb so zlatými reliéfnymi výšivkami.

Neobyčajná žena – náročný životný štýl

Alžbetin životný štýl si vyžadoval nemalé sumy. František Jozef napriek tomu miloval svoju excentrickú manželku a robil všetko preto, aby ju udržal na viedenskom dvore. V poľovníckom revíri okolia Lainz pri zámku Schönbrunn (dnešná prírodná rezervácia *Lainzer Tiergarten*) nechal pre ňu postaviť palác Hermesvilla. Popri zdravotných problémoch sa Sisi zahĺbila do štúdia starej i modernej gréčtiny. Na svojom obľúbenom ostrove Korfu si nechala postaviť palác Achilleion, kde rada písala básne, obdivujúc pritom nemeckého básnika Heinricha Heineho. Pri príležitosti striebornej svadby cisárskeho páru v roku 1879 vznikol posledný oficiálny portrét cisárovnej, pre ktorý naposledy stála ako model. Potom sa už nenechala ani portrétovať, ani fotografovať. Nadalej sa vyhýbala dvornej spoločnosti, mnohí ju označovali za namyslenú a obávali sa jej výsmechu. Na jednej zo svojich ciest si na pravé rameno nechala vytetovať symbol v tvare kotvy. Alžbetinu neprítomnosť mala cisárovi vyplniť jeho spoločníčka,

herečka Katharina Schrattová. Tak si to želala samotná cisárovná. Po samovražde ich syna korunného princa Rudolfa v roku 1889 na zámku Mayerling Alžbeta trpela depresiami a odievala sa zväčša len v tmavých farbách. Dňa 10. septembra 1898 počas jej pobytu vo Švajčiarsku bol na cisárovnú spáchaný atentát na promenáde Ženevského jazera. Pochovaná je v Kapucínskej hrobke vo Viedni.

Zaujímavosť: V nemeckom jazyku je niekedy možné nájsť meno „Sisi“ písané s dvomi spoluhláskami „s“ – „Sissi“. Tento spôsob písania sa však používal iba v hraných filmoch o rakúskej cisárovnej natáčaných v rokoch 1955–1957 v hlavnej role so známou herečkou Romy Schneider.

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 1

PREČÍTAJTE SI SISIN ŽIVOTOPIS A ODPOVEDZTE NA NASLEDUJÚCE OTÁZKY:

1. Alžbetini rodičia sa volali:

- a) arcivojvoda František Karol a arcivojvodkyňa Žofia
- b) vojvoda Maximilián Bavorský a princezná Mária Ludovika
- c) kráľ Ľudovít I. Bavorský a kráľovná Tereza

2. V ktorom meste sa Alžbeta narodila?

- a) Mníchov
- b) Berlín
- c) Drážďany

3. Alžbeta mala 7 súrodencov. Ktorá z jej sestier sa mala pôvodne vydať za cisára Františka Jozefa?

- a) Helena
- b) Žofia
- c) Mária

4. Sisi a František Jozef sa zosobášili v roku 1854. V ktorom viedenskom katolíckom chráme sa konala ich svadba?

- a) Dóm sv. Martina
- b) Dóm sv. Štefana
- c) Augustiniánsky kostol

5. Ako sa volali prvé tri deti cisárskeho páru?

- a) Karol, Zita a Oto
- b) Žofia, Gizela a Rudolf
- c) František Ferdinand, Mária a Žofia

6. Cisárovná prežívala po smrti svojho prvého dieťaťa veľmi depresívne obdobie, z čoho aj napokon ochorela. Jej liečebná cesta trvajúca niekoľko mesiacov ju zaviedla na ostrovy:

- a) Santorini a Cyprus
- b) Malorka a Ibiza
- c) Madeira a Korfu

7. V 60. rokoch 19. storočia sa z mladej cisárovnej stala krásna a sebavedomá žena. Vstúpila do povedomia aj politicky – v roku 1867 napokon prišlo aj z jej iniciatívy k:

- a) vyrovnaniu s Uhorskom
- b) korunovácii jej syna Rudolfa za cisára
- c) korunovácii v Prešporku (Bratislave)

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 1

8. Cisárovná Alžbeta však bola po niektorých stránkach svojho života aj veľmi hanblivou osobou.

Na verejnosti sa skrývala za:

- a) paraván
- b) vejár alebo závoj
- c) svoje dvorné dámy

9. Jej krása bola legendárna už počas jej života. Športovo založená cisárovná denne cvičila.

V paláci Hofburg je dodnes vystavené jej gymnastické náčinie. Navyše sa venovala aj:

- a) jazdecktvu, šermu a prechádzkam
- b) kickboxu, jóge a cvikom pilates
- c) behu, cyklistike a golfu

10. Na ostrove Korfu patril cisárovnaj tento zámok:

- a) Aténin palác
- b) Hermesvilla
- c) Achilleion

11. Sisi bola zavraždená dňa 10. septembra 1898 v Ženeve. Jej pozostatky boli prevezené do Viedne.

Kde bola pochovaná?

- a) v hrobke na zámku Schönbrunn
- b) v Kapucínskej hrobke
- c) v hrobke Hofburgu

12. V 50. rokoch 20. storočia vznikla v Rakúsku známa trilógia filmov o „Sissi“.

Ako sa volala nezabudnuteľná herečka, ktorá stvárnila Alžbetu?

- a) Romy Schneider
- b) Angelina Jolie
- c) Marlene Dietrich

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 2

DOPLŇTE TEXT – RAKÚSKA CISÁROVNÁ A UHORSKÁ KRÁĽOVNÁ

Sisine detstvo a mladost'

Alžbeta, v rodine nazývaná Sisi, sa narodila 24. _____ v Mníchove. Jej rodičia, vojvoda Maximilián Bavorský a princezná Mária Ludovika, pochádzali z bavorskej šľachtickej rodiny _____. Alžbeta trávila svoje bezstarostné detstvo počas zimných mesiacov v _____ a v lete na zámku _____ pri Starnberskom jazere. Jej otec bol veľmi liberálnym a vzdelaným mužom, a tak bola Alžbeta vychovávaná pomerne nekonvenčne. Bola štvrtým z ôsmich detí a so svojimi súrodencami udržiavala po dlhé roky priateľské vzťahy. Keď jej teta vojvodkyňa _____ hľadala vhodnú nevestu pre svojho syna cisára Františka Jozefa, prihliadla ihneď na dcéry svojej sestry Márie Ludoviky. Krátko na to sa mal cisár v meste _____ stretnúť so svojimi sesternicami, pričom mu z nich jeho matka vybrala za nevestu Helenu, Alžbetinu staršiu sestru. Cisár sa však do nej nezaľúbil, naopak zahľadel sa do vtedy len ____ročnej Alžbety, ktorá sprevádzala svoju matku a sestru na tejto ceste.

Manželstvo a rola cisárovnej

Svadba Františka Jozefa a Alžbety sa konala dňa 24. apríla 1854 v _____ kostole vo Viedni. Predtým si mladá nevesta prešla prípravou na úlohu cisárovnej: prísnosť, tvrdosť, disciplína a skromnosť sa mali stať jej najdôležitejšími cnosťami. Tie boli však v rozpore s bezstarostným detstvom v jej rodnom _____. Tam sa Alžbeta hrávala s deťmi _____, starala sa o chudobných a chorých, mala bohatú fantáziu a žila veľmi spontánne. Počas svojich prvých rokov na viedenskom dvore sa preto cítila byť veľmi obmedzovaná. V krátkej dobe cisárovná priviedla na svet svoje _____ deti: v roku 1855 Žofiu, o rok neskôr Gizelu a v roku 1858 vytúženého syna _____. Výchovu detí však mala v rukách jej svokra _____, ktorá vyberala aj ďalších vychovávateľov a vychovávateľky. Alžbeta sa musela predsa ako manželka panovníka venovať mnohým povinnostiam, prečo nemohla tráviť veľa času so svojimi deťmi. Okrem toho ju považovali za ešte nevypelú na výchovu detí. V období po smrti svojej dvojročnej dcéry Žofie Sisi upadla do depresie.

Cestovanie a politický vplyv

O niečo neskôr začala Alžbeta veľa cestovať – táto záľuba bola pre ňu formou úniku z cisárskeho dvora. Cestovala na _____, podnikla okružnú plavbu po _____ a na ostrove _____ strávila štyri mesiace. Toto obdobie „oddychu“ od povinností na dvore a od svojej rodiny vyformovalo zo Sisi celkom iného človeka. Z hanblivého mladého dievčaťa sa stala _____ a _____ žena, ktorá ľuďom vo svojom okolí dala značne pocítiť svoju vôľu: zriadila si vlastnú spálňu od svojho manžela a postarala sa o koniec drsnej _____ výchovy svojho syna Rudolfa. V tomto smere sa jej podarilo presadiť nový _____ štýl vzdelávania korunného princa prostredníctvom _____ pedagógov, čím svojho syna zachránila pred ďalšími útrapami. Sisi pocítovala veľkú náklonnosť voči Uhorsku. Preto sa

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 2

svedomito učila po maďarsky, obdivovala odhodlanie uhorskej šľachty bojovať za slobodu a taktiež mala dobrý vzťah s neskorším uhorským ministerským predsedom Gyulom _____. Jej značné sympatie k tejto časti monarchie ovplyvnili napokon súhlas cisára k „_____“ s Uhorskom v roku 1867. Krátko po týchto udalostiach v roku 1868 prišla na svet cisárovnina posledná dcéra Mária Valéria, ktorú nazývali „uhorským dieťaťom“. Alžbeta ju totiž vychovávala po _____ a nekonečne ju zbožňovala. Pri príležitosti korunovácie v Uhorsku získal kráľovský pár do daru zámok _____, v ktorom Alžbeta rada prebývala.

Kult krásy a športu

Mnohí obdivovali Sisinu _____. Cisárovná sa však chcela vyhnúť zvedavým pohľadom, prečo sa často skrývala za závoje, vejáre či slnečník. Taktiež sa nechávala _____ len veľmi zriedka. Bola vysoká 172 centimetrov a veľmi štíhla – jej osí pás dosahoval mieru 46 centimetrov. Cisárovná sa dôsledne starala o svoju bezchybnú pleť, svojim dlhým gaštanovým _____ dopriala denne kvalitnú starostlivosť. Alžbeta jedávala veľmi málo, často držala rôzne _____ (pomarančovú, vajíčkovú, mliečnu), milovala _____ zmrzlinu a iné cukrovinky s _____ príchuťou. Sisi pravidelne konzumovala polievky zo šťavy z teľacieho mäsa v presvedčení, že sa jej tak podarí udržať si svoju nízku váhu (zväčša pod 50 kilogramov). V noci si na tvár prikladala surové _____ ako súčasť omladzovacej kúry. Následkom jej extrémnych diét však boli zdravotné problémy a časté _____. Vo svojich rezidenciách (napr. v paláci Hofburg) mala vždy k dispozícii _____, často podnikala náročné _____, venovala sa _____, milovala _____ a zúčastňovala sa aj na krkolomných _____.

Neobyčajná žena – náročný životný štýl

Alžbetin životný štýl si vyžadoval nemalé _____. František Jozef napriek tomu miloval svoju excentrickú manželku a robil všetko preto, aby ju udržal na viedenskom dvore. V poľovníckom revíri okolia Lainz pri zámku Schönbrunn (dnešná prírodná rezervácia *Lainzer Tiergarten*) nechal pre ňu postaviť palác _____. Popri zdravotných problémoch sa Sisi zahĺbila do štúdia starej i modernej _____. Na svojom obľúbenom ostrove Korfu si nechala postaviť palác _____, kde rada písala básne, obdivujúc pritom nemeckého básnika Heinricha _____. Pri príležitosti striebornej svadby cisárskeho páru v roku _____ vznikol posledný oficiálny portrét cisárovniny, pre ktorý naposledy stála ako model. Potom sa už nenechala ani portretovať, ani fotografovať. Naďalej sa vyhýbala dvornej spoločnosti, mnohí ju označovali za namyslenú a obávali sa jej výsmechu. Na jednej zo svojich ciest si na pravé rameno nechala vytetovať symbol v tvare _____. Alžbetinu neprítomnosť mala cisárovi vyplniť jeho spoločníčka, herečka Katharina _____. Tak si to želala samotná cisárovná. Po samovražde ich syna korunného princa Rudolfa v roku 1889 na zámku _____ Alžbeta trpela depresiami a odievala sa zväčša len v tmavých farbách. Dňa 10. septembra 1898 počas jej pobytu vo Švajčiarsku bol na cisárovnú spáchaný atentát na promenáde _____ jazera. Pochovaná je v _____ hrobke vo Viedni.

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 3

INTERPRETÁCIA TEXTU

Obr. 5: Cisárovná Alžbeta, olej na plátne,
Josef Matthäus Aigner, 1868.

Obr. 6: Cisár František Jozef v ornáte Rádu Zlatého rúna, olejomalba,
Josef Matthäus Aigner, 1868.

Alžbeta mala v čase svojej svadby 17 rokov. Mladá nevesta sa mala prispôbiť prísnemu dvornému ceremonálu na viedenskom dvore a plniť povinnosti cisárovnej – rodiť deti, reprezentovať a venovať sa dobročinným aktivitám. V prvých rokoch svojho života napísala cisárovná túto báseň:

Voľne prebásnené do slovenčiny:
„PREBUDILA SOM SA V ŽALÁRI,
NA MOJICH RUKÁCH OKOVY.
MOJA CLIVOTA NARASTÁ –
PO TEBE, SLOBODA! MNE VZATÁ!“

Originálny text:
„ICH BIN ERWACHT IN EINEM KERKER
UND FESSEL SIND AN MEINER HAND.
UND MEINE SEHNSUCHT IMMER STÄRKER –
UND FREIHEIT! DU, MIR ABGEWANDT!“

Nájdí odpovede na nasledujúce otázky:

**Aké pocity, emócie, vyplývajú z týchto riadkov?
Čo chcela Alžbeta vyjadriť pojmami ako žalár a okovy?**

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ÚLOHA 4

POPIS OBRÁZKOV

Obr. 7: Cisárska rodina v zámockom parku v Gödöllő, olejomalba, Vinzenz Katzler, 1882.

Na rodinnom portréte sú vyobrazení cisár František Jozef, cisárovná Alžbeta a ich deti: korunný princ Rudolf, arcivojvodkyňa Gizela a najmladšia dcéra arcivojvodkyňa Mária Valéria.

Prezrite si obraz a vlastnými slovami odpovedzte na nasledujúce otázky:

Ako sú oblečené postavy na obraze?

Aké predmety držia v rukách?

Spoznávajú na obraze aj iné predmety?

Čo vidíte v pozadí? Aké farby (typ, plnosť a pod.) využil umelec?

Je rodina vyobrazená v súkromnej alebo oficiálnej atmosfére?

Schloss Hof

ODDYCH PO CISÁRSKY

ZOZNAM OBRÁZKOV

Titulný obrázok: Cisárovná Alžbeta, olej na plátne, Josef Matthäus Aigner, 1868.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 1: Busta cisárovnej Alžbety ako nevesty, sadrový model od Johanna von Halbiga, 1853.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 2: Cisárovná Alžbeta s Gizelou a Rudolfom, akvarel od Kriehubera, 1858.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 3: Cisárovná Alžbeta v dámskom sedle na koni, okolo roku 1950.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 4: Osmanský slávnostný odev, marocké šaty z vlastníctva cisárovnej Sisi, fialkovomodrý hodváb so zlatými reliéfnymi výšivkami.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 5: Cisárovná Alžbeta, olej na plátne, Josef Matthäus Aigner, 1868.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 6: Cisár František Jozef v ornáte Rádu Zlatého rúna, olejomalba, Josef Matthäus Aigner, 1868.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

Obr. 7: Cisárska rodina v zámockom parku v Gödöllő, olejomalba, Vinzenz Katzler, 1882.

© Schloß Schönbrunn Kultur- und Betriebsges.m.b.H./ Fotograf: Alexander Eugen Koller

RIEŠENIA

ÚLOHA 1

1 b, 2 a, 3 a, 4 c, 5 b, 6 c, 7 a, 8 b, 9 a, 10 c, 11 b, 12 a

ÚLOHA 2

decembra 1837, Wittelsbachovcov, Mníchove, Possenhofen, Žofia, Bad Ischl, 15,

Augustiniánskom, Bavorsku, sedliakov, tri, Rudolfa, Žofia,

Madeiru, Stredozemnom mori, Korfu, sebavedomá, rózna, vojenskej, liberálny, vnímavých,
Andrássym, vyrovnaniu, maďarsky, Gödöllő,

krásu, portrétovať, vlasom, diéty, fialkovú, fialkovou, hovädzie mäso, depresie,
športové náčinie, prechádzky, šermu, jazdenie, poľovačkách,

sumy, Hermesvilla, gréčtiny, Achilleion, Heineho, 1879, kotvy, Schrattová, Mayerling,
Ženevského, Kapucínskej